

Tánczos-Szabó Ágota:

„Az eltűnt Kecskemét nyomában” –

A Bács-Kiskun Megyei Levéltár közművelődési tevékenységének aktualitásai

A levéltárak irányába támasztott elvárásnak, ami a szakmának minél szélesebb körben történő megismertetését, a kulturális életben való aktív részvételt, esetleg a műhelytitkok felfedését jelenti, modern világunkban, a hagyományos közművelődési tevékenységek útján, egyre nehezebb megfelelni. Tény, hogy a konferenciák, kiállítás-megnyitók, könyvbemutatók viszonylag keveseket vonzanak, e rendezvények hallgatósága többnyire félszáz közgyűjteményes kollégából, elkötelezett helytörténészekből áll, és kiadványainkat általában szintén csak a szakmabeliek forgatják. Az átlagpolgár érdeklődését, figyelmét ebben a kultúrát egyre kevésbé fogyasztó és értékelő társadalomban a levéltári miliővel történő közvetlen találkozás keltheti fel. Tapasztalataink szerint tartós, mélyreható élményt adhat a levéltár belső termeibe, raktáraiba való belépés, a régi dokumentumok illata, látványa, érintése, tehát egyfajta interaktív ismerkedés teszi befogadhatóvá a mai ember számára ezt a különleges világot. A szervezett csoporttal érkező látogatók, főleg iskoláscsoportok létszáma Kecskeméten évente eléri a több száz főt, 2016-ban pl. a 800 főt is meghaladta, ami egy vidéki levéltár esetében jónak mondható. A másik, tömegeket megmozgató esemény pedig a Múzeumok Éjszakája, idén több mint ezer ember járt a levéltárban egyetlen este folyamán.

A csoportlátogatások alkalmával kollégáink nem a kutatóteremben, hanem bent, a raktárhelyiségekben, az iratanyagok között ültetik le a látogatókat. Változatos témákkal várják őket, amely levéltári alapismereteket, Kecskemét város történetét, iskola-, írás-, közlekedés- és zenetörténetet, híres emberekkel kapcsolatos ismeretek átadását jelenti. Kedvelt téma a családfakutatás, amelyhez aranyos, állatfigurás úrlap áll a legkisebbek rendelkezésére. A kollégák elmagyarázzák a családfakutatás módszerét, és a kitöltés mikéntjét a gyerekeknek. A foglalkozások alkalmával lehetőség nyílik dokumentumok, viaszpecsétek, vízjelek közelebbi megismerésére, esetleg megtapintására is. A gyerekek élvezettel emelik meg a súlyos köteteket, esetenként óvatosan belelapozhatnak. Kedvelt tevékenység a pecsételés, amelyet a volt szocialista hivatalok bélyegzőivel végezhetnek a kicsik, de az idősebb generációk is szívesen részt vesznek ebben. Kollégáink tapasztalatai szerint a fiatalabb korosztályt könnyebben le lehet nyűgözni a felsorolt tevékenységekkel, a korabeli divatot, lakóhelyet, saját iskolát bemutató képekkel, ismert történelmi személyiségekhez kapcsolódó dokumentumokkal, a tinik esetében azonban az érdeklődés fokozásához már pikánsabb, esetleg hátborzongató

témák szükségesek. A nagyobb befogadóképességű felnőtt látogatóknak lényegesen több dokumentumot be lehet mutatni. A levéltári sétát pedig általában mindenki élvezi, hiszen a titkos helyekre való bekukkantás lehetősége minden korosztályt vonz.

A Múzeumok Éjszakája rendezvény minden év júniusában, Szent Iván nap környékén zajlik országsszerte. Intézményünk 2010-ben kapcsolódott be először saját kiállítással ebbe a programba. Az idei alkalommal 1115 fő kereste fel levéltárunkat, amely az elmúlt nyolc év látogatószáma közül az eddigi legmagasabb. A kiemelkedő számadat kapcsán többen is megkérdezték, mi a siker titka. Mondhatnánk, hogy a jó témaválasztás. Ám emellett fontos tényező a központi helyszín, amely Kecskeméten a főtéren található városháza földszinti termeit jelenti, itt helyezkedik el a program helyszínét jelentő levéltári részlegünk. Lényeges továbbá, hogy Kecskemét meglehetősen aktív a Múzeumok Éjszakája programok során, idén 41 különböző helyszín várta az érdeklődőket szerte a városban, a közgyűjtemények mellett oktatási intézmények, egyházak, egyesületek, hivatalok és üzemek is csatlakoztak a rendezvényhez. Lényeges, hogy a város vezetősége igyekszik valamilyen fesztivállal egybekötni ezt a rendezvényt, amely biztosítja a háttérrel és további látogatókat is a kulturális programokhoz.

Idei egyestés kiállításunkat „Az eltűnt Kecskemét nyomában” címmel rendeztük meg. Olyan dokumentumokat, térképeket és fotókat válogattunk, amelyek segítségével szemléletessé tudtuk tenni Kecskemétnek az elmúlt századokban lezajlott városképi változásait. A rendelkezésre álló meglehetősen kis térben egy komplett, informatív, látványos tárlat felállítása volt a cél, amely a gyönyörködtetés mellett természetesen új ismereteket ad, a várost jól ismerőknek is tartogat meglepetést, az idősebb generációk számára pedig emlékeket idéz. A 18–19. századtól az 1980-as évekig keletkezett dokumentumokat válogattunk, a kiállított anyag zöme azonban a 19–20. század fordulójáról való, ez számít a város építészeti aranykorának, ekkor alakult ki Kecskemét modern városi arculata, felépültek a városközpont műemlék épületei. A másik markáns, jól dokumentált változás a szocializmusban következett be a városképben, ami szintén egy jól illusztrálható időszak. A középkori, újkori városkép szemléltetése fejtörést okozott számunkra, céhokleveleket, térképeket és a korabeli városleírásokat hívtuk segítségül, illetve a kecskeméti múzeum kollégái által készített rekonstrukciókat, amelyekkel be tudtuk mutatni, hogyan nézhetett ki a várost a 18. századig körülvevő fal, az egykori szárazmalmok vagy az a mára nyomtalanul eltűnt Árpád-kori templom, amelynek emlékét településünkön már csak egy utcánév őrzi. A város közepén egykor elterült Dellő tóról a látogatók közül sokan soha nem hallottak, nagy érdeklődés övezte tehát az ezt bemutató a 19. századi térképet. A tablókön megtekinthették a látogatók a város

egykori fürdőjét, legelső gyárait, katonai létesítményeit, a vasútkertet, amelyek mára átalakultak, funkciójukat veszítették vagy teljesen eltűntek. A legnagyobb érdeklődést a városközpont változásait bemutató tablók váltották ki, hiszen a főteret és a környező épületeket mindenki ismeri. Ezeken a tablókon a 19. századtól az 1960-as éveikig szemléltettük a városfejlődés egyes momentumait oly módon, hogy pl. ugyanazt a helyszínt vagy épületet különböző időszakokból származó dokumentumokkal mutattuk be. A kiállítás megtekintése mellett az érdeklődőknek lehetőségük nyílt belépni a levéltári raktárhelyiségekbe, ahol az ún. infopontokon kollégáink várták kérdéseiket, illetve eredeti dokumentumokat is megtekinthettek. A vállalkozó szelleműek a kiállításhoz kapcsolódó tudáspróbát, tesztet tölthettek ki, a gyerekeket és a játékos kedvű felnőtteket pedig hagyományos puzzle és kockakirakók várták, szintén a kiállításhoz kapcsolódó tematikával.

A szakmánkban kezdetben meglehetősen szkeptikusan fogadott rendezvény, a Múzeumok Éjszakája megítélése az elmúlt években megváltozott. A befektetett munka, a hosszas készülődés egyetlen este miatt talán nem tűnik kifizetődőnek, az intézményünkben megjelenő, érdeklődő látogatók tömege azonban sikerélményt jelent a kollégáknak. A levéltári bemutató órák, csoportlátogatások az 1950-es évek óta rendszeresek a kecskeméti levéltárban. Reméljük, egyre több gyermek és fiatal ismerkedik meg az intézményünkben őrzött dokumentumok és a levéltárban végzett munka jelentőségével, lakóhelyük történetével, hiszen az ő érdeklődésük, kíváncsiságuk, a történelmi múlt iránti szeretetük szakmánk jövőjének záloga.